

दुय्यम निबंधक कार्यालयातील दस्तनोंदणीचे
मानक निश्चित करणेबाबत.

महाराष्ट्र शासन,
महसूल व वन विभाग,
शासन निर्णय क्रमांक: आस्थापना-२०२४/प्र.क्र.१०१/म-१,
मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक, मंत्रालय, मुंबई-३२.
दिनांक:-२० सप्टेंबर, २०२४.

प्रस्तावना —

महसूल व वन विभागाच्या प्रशासकीय नियंत्रणाखालील, नोंदणी व मुद्रांक विभाग हा शासनास मोठ्या प्रमाणात महसूल मिळवून देणारा दुसऱ्या क्रमांकाचा विभाग आहे. सदर विभाग सेवा विभाग तसेच अभिलेख विभाग म्हणूनही गणला जातो. सदर विभागाच्या अखत्यारित राज्यात सध्या ५२० दुय्यम निबंधक कार्यालये कार्यान्वीत असून सदर कार्यालयांमार्फत जनतेला दस्त नोंदणी व अनुषंगिक सेवा पुरविल्या जातात. वाढते नागरिकरण तसेच औद्योगिकरणामुळे स्थावर मिळकतीच्या हस्तांतरणाच्या व्यवहारांमध्ये मोठ्या प्रमाणात वाढ झाल्याने राज्यातील विविध दुय्यम निबंधक कार्यालयात नोंदणीसाठी दाखल होणाऱ्या दस्तांच्या संख्येत मोठ्या प्रमाणात वाढ झालेली आहे.

कोणत्याही दुय्यम निबंधक कार्यालयात वर्षाला साधारणतः ८००० पेक्षा जास्त दस्त नोंदणीसाठी दाखल झाल्यास त्या कार्यक्षेत्रात नवीन दुय्यम निबंधक कार्यालय निर्माण करण्याची विभागास आवश्यकता असल्याने त्यानुसार वेळोवेळी नवीन दुय्यम निबंधक कार्यालयांची निर्मिती व त्यासाठी आवश्यक पदनिर्मिती करण्यात आलेली आहे. मागील काही वर्षांमध्ये विकसनाचे चक्र केवळ मुंबई, ठाणे, पुणे या शहरांपुरते मर्यादित न राहता राज्यातील सर्वच भागात गतिमान झाले असून त्यामुळे स्थावर मिळकतीच्या व्यवहारांची संख्या राज्यातील सर्वच भागात कमी जास्त प्रमाणात वाढत आहे. परिणामी दुय्यम निबंधक कार्यालयांतील दस्त संख्या वाढत असून काही कार्यालयात क्षमतेपेक्षा जास्त संख्येने दस्त नोंदणीसाठी दाखल होत असल्याने नागरिक / लोकप्रतिनिधीकडून नवीन कार्यालये निर्मितीची मागणी होत आहे. त्याअनुषंगाने राज्यातील विविध जिल्ह्यांतील दुय्यम निबंधक कार्यालयातील कामाचा आढावा घेऊन त्या भागातील जनतेला योग्य सेवा मिळणे सोयीस्कर व्हावे यासाठी राज्यातील सर्व भागात विकेंद्रित स्वरूपात दुय्यम निबंधक कार्यालयातील दस्तनोंदणीचे मानक निश्चित करण्याचे बाब शासनाच्या विचाराधीन होती. त्या अनुषंगाने शासनाने पुढीलप्रमाणे निर्णय घेतला आहे.

शासन निर्णय :-

राज्यातील सर्व दुय्यम निबंधकच्या कार्यालयांमध्ये iSarita प्रणालीवर दस्त नोंदणी करण्यात येत आहे. त्याचसोबत eRegistration प्रणालीवरून लिहू अॅण्ड लायसन्स चे दस्त, प्रथम विक्री करारनामा दस्तऐवज, Notice of intimation व्हर्जन १ व २ तसेच Notice of intimation फीजीकल फाईलिंग एवढ्या प्रकारचे दस्तऐवज नोंदणीसाठी तसेच फाईलिंगसाठी सादर करण्यात येत असतात. राज्यातील शहरी व ग्रामीण भागामधील दुय्यम निबंधक कार्यालयांमध्ये उपरोक्त सर्व प्रकारच्या दस्तांची संख्या कमी-अधिक प्रमाणात आहे. शहरी भागातील नोंदणी कार्यालयांमध्ये फीजीकल दस्त नोंदणी सोबतच्या eRegistration प्रणालीवरील लिहू अॅण्ड लायसन्स व Notice of intimation फाईलिंगचे प्रमाण जास्त असल्याचे निदर्शनास येत आहे. तसेच भविष्यात प्रथम विक्री करारनामा दस्त Online नोंदणीसाठी सादर होण्याचे प्रमाणही वाढतच जाणार आहे.

उपरोक्त सर्व बाबींचा विचार करता राज्यातील सर्व महानगरपालिका कार्यक्षेत्रातील तसेच जिल्हा मुख्यालयाच्या ठिकाणी असलेल्या दुय्यम निबंधक कार्यालयांमध्ये एकत्रीतपणे वार्षिक १२००० दस्तसंख्या (iSarita, eRegistration, efilling हे सर्व प्रकार मिळून) एवढे मानक तसेच उर्वरित ग्रामीण भागातील दुय्यम निबंधक कार्यालयामध्ये ८००० वार्षिक दस्तसंख्या एवढे मानक निश्चित करण्यास या शासन निर्णयाद्वारे मंजूरी देण्यात येत आहे.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेत स्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक क्र. २०२४०९२०१६०००२४०१९ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(प्राची सुभाष पालव)
कार्यासन अधिकारी, महाराष्ट्र शासन

- प्रत,१) मा.मंत्री (महसूल) यांचे स्वीय सहायक.
२) नोंदणी महानिरीक्षक व मुद्रांक नियंत्रक,पुणे.
३) सर्व नोंदणी उपमहानिरीक्षक व मुद्रांक उपनियंत्रक
४) सर्व सह जिल्हा निबंधक वर्ग-१
५) निवडनस्ती